

Дубасенюк О.А. Проблеми педагогізації професійної освіти в умовах ціложиттєвого навчання особистості в контексті ідей академіка І.А. Зязюна // Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во Рута, 2016. – С. 32-58.

Дубасенюк О.А.

ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦІЛОЖИТТЄВОГО НАВЧАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ АКАДЕМІКА І.А. ЗЯЗЮНА

Актуальність проблеми. На межі ХХ та ХХІ століть відбувся потужний інформаційний вибух, що означав безперервне та стрімке оновлення інформації. Процес глобалізації забезпечив доступність широких інформаційних ресурсів. Науковці зазначають, що у ХХІ столітті провідна роль у вирішенні глобальних проблем належить науці й освіті як рушія прогресивних змін, загального розвитку людського соціуму. Водночас інтернаціоналізація освітніх стандартів зробили систему ціложиттєвого навчання обов'язковою, а не просто бажаною.

Перехід до "суспільства знань" означає створення індивідуальної стратегії набуття знань вже для кожного учня/студента, фахівця, здатного швидко, та ефективно набувати нових кваліфікацій та компетенцій у будь-який момент свого життя, особистісного та професійного становлення. Сучасному суспільству потрібні люди, що володіють різними здібностями, мають різні інтелектуальні й творчі можливості, прагнуть учитися впродовж цілого життя. Тому освіта – як середня, так і вища, – дає змогу різним категоріям учнів/студентів, дорослих постійно рухатися за різними траєкторіями. Такий підхід ставить принципово нові вимоги до вчителя, оскільки він, як творча особистість, має

бути готовим до постійного творчого пошуку в умовах ціложиттєвого навчання.

Професійна педагогічна освіта в Україні ґрунтується на концепції неперервної ступеневої освіти та Державної цільової комплексної програми "Вчитель". Продовжує розвиватися ступенева професійно-педагогічна освіта, що включає педагогічні коледжі, педагогічні вищі, бакалаврат, магістратуру, інститути підвищення кваліфікації, аспірантуру, докторантуру. Нова європейська система вищої освіти – бакалавр і магістр в освіті, закріплена Болонською угодою 2003 року. Перехід України на європейську систему освіти пов'язаний з процесами глобалізації в сучасному суспільстві, з прийняттям єдиної форми освіти на європейському просторі.

Відзначимо важливість педагогізації професійної освіти, що, на думку О.Л. Жук, пояснюється універсальністю педагогічних знань та вмінь і виявляється в їх широкому застосуванні в особистісно-професійній діяльності у сфері будь-якої професії [5]. Це пояснює зростаючу роль педагогіки в підготовці будь-якого фахівця. Знання з педагогіки, що взаємодіють з психологічними знаннями, необхідні сучасному педагогу/фахівцю для неперервної самоосвіти, успішної побудови професійної кар'єри, розвитку творчих здібностей. Вони важливі і для організації щасливого сімейного життя, повноцінного розвитку і виховання дітей. Педагогіка як наука та навчальний предмет виконує загальну функцію трансляції культури. Вона має бути включена у навчальні програми ВНЗ для студентів усіх напрямів підготовки та є складовою гуманітарної, соціально-гуманітарної (у класичних університетах, технічних закладах освіти тощо), професійно-педагогічної (у педагогічних навчальних закладах) підготовки майбутніх фахівців як компонент їх цілісної фахової підготовки. Саме тому актуалізується проблема педагогізації професійної освіти

Теоретичні засади проблеми педагогічних знань у професійній підготовці вчителя становлять: теорії, присвячені проблемі педагогічного знання (О.Є. Антонова, С.І. Архангельський, В. І. Гінецінський, О.Л. Жук, І.А. Зязюн, Д. В. Качалов, Б. І. Коротяєв, В.В. Краєвський, Ю. М. Кулюткин, А. О. Хомич, Г.П. Щедровицький) [1; 2; 5; 7;

8; 9; 10; 13; 14], теорії освіти дорослих (М. Ноулз, Ш. Мерріам, Ю.М. Кулюткін, Л.Б. Лукьянова, В.Г. Онушкін, Л.Є. Сігаєва, Л.Н. Лесохіна, С. І. Змеєв) [6; 17; 13]. Водночас ми спиралися на результати досліджень проблем професійної педагогіки (С.Я. Батишев, А.П. Беляєва, М. Д. Крюков, Є.О. Климов, Н.В. Кузьміна, Б.Ф. Ломов, Н.Г. Ничкало, О.Ф. Федорова, В.Д. Шадріков) [8; 11; 15; 12; 20; 21].

Відзначимо особливе значення ідей академіка І.А.Зязюна у розвитку проблеми професійного становлення і розвитку вчителя. На думку академіка Н.Г.Ничкало "Українська наукова школа педагогічної майстерності – ... переконливий приклад відданості наукового лідера академіка І.А. Зязюна цій благодатній і життєдайній ідеї." [19, с. 253].

І.А. Зязюн вважав, що мета педагогічної освіти полягає у формуванні образу й осягнення смислу професії вчителя як триєдності духовного, соціального, професійного. Відповідно виокремлюється комплекс взаємопов'язаних завдань, що покладаються на педагогічну освіту, зокрема: створити необхідні соціально-культурні і соціально-економічні умови для розвитку особистості студента ВНЗ – майбутнього педагога, для його фундаментальної загальнокультурної підготовки, формування високих морально-етичних якостей, любові до педагогічної професії; сприяти професійному становленню, самовдосконаленню педагогів; стимулювати інноваційну діяльність, педагогічну творчість, що дає можливість досягти рівня педагогічної майстерності [19, с. 255].

І.А. Зязюн багато доклав зусиль для розробки проекту Концепції багаторівневої педагогічної освіти в Україні. Спільно з академіком В.П. Андрущенко ним запропоновано концептуальні положення особистісно орієнтованої педагогічної освіти в Україні, що ґрунтуються на демократичних гуманістичних, фундаментальних, інтегративних принципах. Концепція являє цілісну педагогічну систему, спрямовану на особистісний та професійний розвиток суб'єктів освіти [12, с. 4].

Педагогічна освіта, з погляду І.А. Зязюна, стосовно смислу й мети, об'єкта й суб'єкта свого впливу розглядає особистість учня-студента-вчителя в постійному розвитку. При цьому він спирається на ідею О.М. Леонтьєва "Смислу не

навчають. Смысл виховується". Такий підхід дозволяє підкреслити кардинальну відмінність між підготовкою й вихованням професіонала, зокрема вчителя. Пріоритетним завданням вищої педагогічної школи виступає професійне виховання вчителя як багатовимірне й багатофакторне явище, що включає духовне становлення та активне внутрішнє прагнення до істини, добра, краси, осмислення цілісного світу; формування педагогічної культури; всебічний розвиток емоційних, інтелектуальних, вольових, етичних і естетичних якостей [7, 9, с. 15].

Основним призначенням педагогіки завжди було творення людини, здатної змінювати світ, наповнювати його відповідно до викликів цивілізаційного розвитку новим змістом. Останнє свідчить про необмеженість і невичерпність людського капіталу.

Отже, засвоєння нових знань та інформації слугує передумовою виробництва нового знання. Завдяки освіті людський капітал виявляється невичерпним, що суттєво впливає на характер соціально-економічних процесів. Відтак, економічний і науково-технічний прогрес країни залежить від індивідуальних досягнень її громадян, їх професійної компетентності, освіченості і розвиненості кожної особистості. Освіта прискорює швидкість поширення відкриттів та інновацій, темпи науково-технічного прогресу.

Ці положення можуть скласти підґрунтя для розробки сучасної системи професійно-педагогічної підготовки студентів ВНЗ. Педагогічна підготовка у ВНЗ повинна розглядатися не тільки і не стільки як підготовка вчителів, викладачів, скільки як шлях гуманізації професійної підготовки і суспільства у цілому в контексті побудови єдиного європейського освітнього простору [9].

Відтак, у сучасних умовах педагогіка як навчальна дисципліна виконує не тільки професійну, теоретико-методологічну, але й загальнокультурну функції, які реалізує через зміст, що спрямований на озброєння студентів науково-педагогічними знаннями, збагачення їх досвіду розв'язання навчальних завдань, стимулює інтерес до майбутньої професійної діяльності.

Відзначимо універсальність педагогічних знань і вмінь, що виявляється також у широкому їх застосуванні в особистісно-

професійній діяльності у сфері будь-якої професії. Це пояснює зростаючу роль педагогіки в підготовці будь-якого фахівця. До універсальних функцій педагогіки віднесено: теоретико-методологічну, що формує цілісний світогляд майбутнього фахівця; загальнокультурну, що передбачає трансляцію культури; аксіологічну – набуття особистістю ціннісних установок; перетворювальну – формування особистості, та функцію професіоналізації сфери освіти.

Ураховуючи, що педагогіка як наука та навчальний предмет виконує загальну функцію трансляції культури, вона має бути включена у навчальні програми ВНЗ для студентів усіх напрямів підготовки та є складовою гуманітарної, соціально-гуманітарної (у класичних університетах, технічних закладах освіти), професійно-педагогічної (у педагогічних навчальних закладах) підготовки майбутніх фахівців як компонент їх цілісної фахової підготовки. Універсальні функції педагогіки реалізуються через зміст, що спрямований на озброєння студентів науково-педагогічними знаннями, збагачення їх досвіду розв'язання навчальних завдань, стимулює інтерес до майбутньої професійної діяльності.

Серед найбільш актуальних проблем педагогізації професійної освіти в умовах ціложиттєвого навчання постають такі як-от: нерозробленість в Україні сучасної законодавчої бази, яка б регулювала систему неперервної освіти; тенденція зниження соціального і професійного статусу педагогічної науки та престижу педагогічної професії; скорочення дисциплін педагогічного циклу в класичних і профільних університетах та їх обсягу; застаріле науково-методичне забезпечення педагогічних дисциплін у профільних ВНЗ (військова, медична, авіаційна педагогіка тощо). Крім того тривале застосування письмових методів оцінювання у підготовці педагога призводить до формування у нього репродуктивного типу мислення, що не сприяє творчому розвитку фахівця. Спостерігається зниження у вчителя мотивації до самовдосконалення і саморозвитку, що пояснюється, як відзначено, низьким соціальним статусом професії вчителя, невідповідною заробітною платою, відсутністю належних навчально-методичних умов. 70 % викладачів України непедагогічних вишів не мають педагогічної освіти, що не дозволяє їм виконувати

високопрофесійну педагогічну діяльність у зв'язку з постійно зростаючими професійними вимогами.

Саме тому І.А. Зязюн надавав важливу роль у формуванні педагогічної майстерності вчителя професійному вихованню майбутнього педагога як гармонії духовно-моральної і мотиваційної сфер учителя, фундаментальних знань і адекватних способів поведінки в педагогічній діяльності. Зокрема, він виділяє гуманітарні, світоглядні, професійні знання, які вчитель використовує для пізнання себе, інших людей, довкілля, і які розглядаються як засіб створення умов для розвитку особистості.

Мотиваційно-ціннісна сфера визначає відношення до духовного спадку, норм моралі, знань, педагогічної діяльності, особистості вихованця як до цінностей. Творчість й спілкування віднесені до чинників професійного розвитку. Також виокремлюється широкий спектр професійних умінь (педагогічний аналіз, цілепокладання, планування, організація, контроль, регулювання) [21, с. 33].

Професійне виховання майбутнього вчителя виступає особливим видом виховання, що відбувається завдяки взаємодії суб'єктів освітньо-виховного процесу (педагог - студент) і культурно-освітнього середовища, в результаті якого майбутній спеціаліст усвідомлює цілісний образ професії, оволодіває духовно-моральними цінностями. На професійне виховання майбутнього вчителя впливають такі чинники: макрофактор (культурно-освітнє середовище регіону, міста); мікрофактор (культурно-освітнє середовище ВНЗ, факультету, навчальної групи); суб'єктивний фактор (природні можливості, програма індивідуального розвитку та саморозвитку професійних умінь, професійний статус та ін.) [8].

І.А. Зязюн поділяє думку дослідників щодо реалізації університетом трьох основних функцій, а саме – культурної, соціальної і професійної, кожна з яких доповнюється еталонною і нормативною. Остання виражає сутність вищої освіти. Факультет університету, з погляду вченого, варто розглядати на мікрорівні (за нинішньою структуризацією – інститут з кафедрами) як відносно самостійний підрозділ. Він є специфічним життєдіяльним середовищем, поліструктурною системою, що досягає глобальних і

оперативних цілей. Глобальна мета факультету – професійне виховання – відбувається в процесі взаємодії, у творчому опануванні теорії і практики професійної праці. Засобами взаємодії і спілкування є історія, культура, природа, психологія, педагогіка, економіка. У процесі творчості, учіння, праці відбувається взаємодія педагога та студентів.

Учений вважає, що у період професійного виховання створюється поле взаємодії, всередині якого формується висхідна розвитку студента чи оволодіння ним основами професії, і висхідна саморозвитку педагога, яка веде його до вершин професійної майстерності.

Освітній процес університету містить реальний педагогічний потенціал для професійного виховання майбутнього вчителя. Психолого-педагогічна складова освітнього процесу університету виконує інтегративну прогностичну функцію в професійному вихованні вчителя.

Успішність професійного виховання нині визначається оптимальним співробітництвом усіх кафедр і всіх педагогів, стратегією й тактикою факультету в цілому. Кожна кафедра виконує свої завдання і функції, які сприяють досягненню глобальної мети факультету як освітньої системи. Так, кафедра педагогіки у Житомирському державному університеті імені Івана Франка виконує в університеті системно інтегративну функцію в процесі професійної освіти. Об'єктом діяльності кафедри педагогіки, як і кожної кафедри університету є теорія й практика професійної освіти. Предмет – процес оволодіння професійною діяльністю. Мета кафедри: створити умови для розвитку особистості й успішного формування індивідуального стилю професійної діяльності.

Вища педагогічна школа відповідає актуальним соціальним потребам, якщо прагне випускати спеціалістів з гарантованою готовністю активно включатися в педагогічну дію, організовувати її і швидко досягати виховного результату з учнями. Готовність розглядається як інтегральне утворення, що уособлює в собі потребу в організації й управлінні життєдіяльністю колективу й виховання його членів; певні здібності, орієнтовані на досягнення позитивних результатів у вихованні особистості; підготовленість до проведення конкретних напрямів виховної роботи.

Учений наголошує, що складна, розтягнута в часі й просторі система не може мати абсолютно конкретні показники ефективності функціонування. Вона потребує узагальнених показників соціально-психологічного й соціально-педагогічного характеру. Таким узагальненим показником ефективності роботи ВНЗ, з погляду І.А. Зязюна, є особистість студента й особистість випускника – молодого вчителя, постійно поновлювана потреба в перетворенні себе для досягнення мети педагогічної дії, тобто постійного творення своєрідного внутрішнього стану. Окрім цього передбачається поетапна розробка критеріїв на кожному етапі з урахуванням специфіки регіону та особливостей ВНЗ. Учений переконаний, що зміст педагогічної освіти й способів її структурування має вибудовуватися на основі особистісно орієнтованого підходу.

Академік І.А. Зязюн переконаний, що педагогічний навчальний заклад повинен сформувати у свого випускника здатність бути суб'єктом п'яти видів діяльності: предметної, педагогічної, інноваційної, колективного самоуправління і саморозвитку. І кожна з них, зазначає вчений, має вирішувати певні типи завдань, а отже виконувати відповідні дії [8, с. 489].

У предметній дії: знання предмета; володіння методикою викладання предмета; розуміння місця предмета в міжпредметних зв'язках; уміння предметом впливати на світогляд учня.

У педагогічній дії: побудова навчального курсу в цілому; проведення занять; забезпечення предметом розвитку свідомості й підсвідомості учня.

В інноваційній діяльності: перенесення інноваційного досвіду інших учителів у власний; розробка новацій; здійснення експерименту; передача власного інноваційного досвіду.

У діяльності колективного самоуправління: створення сприятливого клімату в колективі; забезпечення ефективної роботи групи вчителів, які працюють в одному класі; методичних об'єднань, кафедр, проблемних груп педагогів, з метою розроблення способів вирішення освітніх проблем закладу; участь у виробленні колективних рішень.

У діяльності саморозвитку особистості: професійний; загальнокультурний, фізичний саморозвиток.

Вирішення цих завдань, доводить І.А. Зязюн, вимагає від педагога виконання різноманітних дій, які вибудовуються спочатку в свідомості, а потім реалізуються в педагогічній дійсності. На початку уроку учитель формулює його цілі, визначає основні завдання, планує послідовність їх вирішення, обирає оптимальні форми організації заняття на різних етапах уроку. У процесі уроку приймаються осмислені й інтуїтивні рішення для досягнення поставленої мети. Після уроку аналізується його хід і оцінюються результати.

У своїй практичній діяльності, відзначає вчений, педагог постає одночасно як організатор і режисер, виконавець, і актор у педагогічній дії, що можна уявити театром одного актора. Як режисер, учитель виконує функцію: аналізу, цілепокладання, планування, організації, проектування, мотивування, оцінки, комунікації та ін. Склад функцій, необхідних для здійснення різних практичних дій, варіативний.

Основне завдання педагогічної освіти спрямоване на оволодіння майбутніми педагогами засобами реалізації відповідних функцій суб'єкта й розвиток умінь їх використовувати у практичній педагогічній дії. Дипломований спеціаліст, на думку І.А. Зязюна, має бути здатним вибудовувати дії в різних ситуаціях, спираючись на свої теоретичні знання, тобто йому необхідно мати узагальнену орієнтацію основних дій [8, с. 488].

Учений зазначає, що отримати необхідні засоби студенти можуть при вивченні навчальних дисциплін у кожному з блоків підготовки (предметному, загальнокультурному, психолого-педагогічному, природничому). Але, по-перше, наголошує вчений, засвоєння засобів вирішення кожного практичного завдання повинно відбуватися водночас, по-друге, в процесі учіння має вирішуватись особливе навчальне завдання "синтезу" часткових засобів і методів у цілісний спосіб вирішення практичних задач відповідного типу. Отже, щоб зробити зміст освіти діяльнісно орієнтованим, його необхідно структурувати одночасно за двома принципами – предметним і діяльнісним.

Щоб такий синтез відбувся, підкреслює академік, процес учіння має бути проблемним, дослідницьким і зумовлюватися завданнями майбутньої моделі педагогічної діяльності. Першою фазою вирішення навчальних завдань є введення студентів у реальну проблемну ситуацію, її осмислення, що має викликати у них відчуття невдоволеності наявними уявленнями й уміннями, мотивувати пошук засобів професійного саморозвитку. Необхідні для засвоєння знання слід пропонувати студентам після того, як вони усвідомлять їхню необхідність для себе. Відтак, створюються умови для засвоєння навчального матеріалу у формі, пристосованій для його практичного використання.

Можна погодитися з думкою вченого, що діяльнісно орієнтована освіта, завжди є розвивальною. Вона виконує своє призначення за умови, якщо навчальні плани й програми вибудовуються так, щоб студенти засвоювали їхній зміст, рухаючись від загального уявлення про діяльність (її призначенні, цілях, основних задачах, структурі, способах) до конкретизації її складників. Тобто зміст освіти має розгортатися за принципом від загального до конкретного.

У цьому випадку засвоєння узагальнених, абстрактних понять передуватиме засвоєнню більш часткових і конкретних. Проблемний характер учіння передбачає суб'єктну позицію студента за умови широкого використання таких форм занять, як виступи студентів з лекціями, доповідями перед однокурсниками, взаємне опонування, проведення дискусій, рольових ігор, аналізу конкретних ситуацій практичної діяльності тощо. За діяльнісно орієнтованої освіти, на думку І.А. Зязюна, суттєво зростає роль самостійної роботи студентів. Тому слід збільшувати час, зменшуючи аудиторні заняття й навантаження викладачів. Самостійна робота, як і весь навчальний процес, мають набути проблемно-орієнтований характер.

І.А. Зязюн пропонує формувати здатність до цілісної діяльності, що передбачає загальнокультурну підготовку студентів. Учений вважає за необхідне визначити сутність такої підготовки. Неможливо надати студентам і правові, й економічні, й філософські, й культурологічні та інші знання через обмеженість у часі. Спосіб вирішення цього протиріччя, переконаний учений, полягає в тому, щоб формувати у

студентів цінність саморозвитку, навчити їх учитися і створити для цього необхідні можливості [8, с. 490].

Побудова системи педагогічної освіти на діяльнісних засадах, з погляду вченого, потенційно дозволяє вирішувати головну проблему будь-якої освіти – розвиток особистості як активного й творчого суб'єкта власного саморозвитку. Він наголошує на важливості такої проблеми як якість управління інноваційними процесами в педагогічних вишах. Особливу увагу вчений звертає на суперечності і парадокси, що стосуються вищої школи. Він підкреслює: ніколи ще зростання освіти в цілому й вищої освіти зокрема не було таким необхідним суспільству для його нормального функціонування, розвитку й економічного, суспільного, культурного, духовного та політичного прогресу, як сьогодні. Між тим, вважає вчений, створюється враження, що суспільство не наважується виділити для освіти, й особливо вищої, ресурси, які дозволять їм належним чином виконати свої завдання на службі того ж самого суспільства. Невирішення цього протиріччя, його негативні наслідки, застерігає академік, можуть негативно відбитися в ХХІ столітті на різних аспектах життя [8, с. 491].

Поділяємо думку академіка: у сучасній освітній парадигмі діяльнісний підхід має підкріплюватися особистісним, що дозволяє вести мову про новий якісний склад підготовки майбутніх спеціалістів – а саме про інтеграцію особистісних показників і професійної готовності.

Такий підхід може подолати відому відокремленість розгляду навчально-виховного процесу від особистості, відкриває перспективи його вдосконалення й формування професійної готовності кожної людини, зокрема педагога.

Традиційно дидактичне й методичне забезпечення навчально-виховного процесу орієнтується лише на оволодіння майбутніми спеціалістами знаннями, вміннями, навичками. Особистість фахівця, розвиток її професійно-морального й інтелектуального потенціалу, формування установки на творчу діяльність, зазначає вчений, випадає з поля зору освітньо-виховної роботи закладів освіти. Творчий потенціал особистості – динамічна особистісна структура, що характеризується інтеграцією ціннісного, когнітивного й

діяльнісного компонентів і дозволяє реалізувати людині власне "Я" як суб'єкта творчої діяльності.

Науковцями доведено, що ціннісну основу професіоналізму складають інтелектуальні, духовні, моральні якості особистості. І.А.Зязюн розкриває сутність кожної складової професіоналізму. З його погляду, ціннісний компонент пов'язаний зі світоглядною позицією людини, з її особистісними пріоритетами. Він відображує визнання творчості як цінності, життєвої необхідності, закладений у ній можливості ціннісного прогнозування, його наявність в особистісних, групових і соціальних педагогічних цінностях, прийняття образів творчих особистостей як орієнтирів у долі й професії [8, с. 498-499].

Когнітивний компонент, на думку вченого, визначає багатоплановість знання, що сприяє розумінню й реалізації на практиці творчої суті педагогічної діяльності. Критеріями когнітивного компоненту постають знання про людину, особистість, її креативність, знання специфіки педагогічної творчості, творчо орієнтований педагогічний світогляд.

Діяльнісний компонент творчого потенціалу педагога, наголошує вчений, забезпечує виявлення інших потенційних творчих особливостей його особистості, сприяє творчій організації ним освітнього процесу. Критеріями діяльнісного компоненту є розвиток творчих здібностей, творче володіння педагогічним інструментарієм.

І.А.Зязюн, послуговуючись категоріями "становлення" і "розвиток", відзначає їх відповідність суб'єктній позиції особистості. Ці категорії відображують осмислення індивідом власної природи, життя й діяльності, активізацію природного потенціалу, усвідомлений вибір стратегії самотворення й творче використання обставин буття з метою інтенсивного саморозвитку й самовдосконалення. Зазначені процеси складні й багатопланові; їх сутність характеризується ціннісним смисловим змістом "Я-концепції" особистості, індивідуальною оцінкою особливостей життєдіяльності.

Учений зазначає, що процес розвитку творчого потенціалу особистості педагога набуде ефективності при реалізації таких взаємозумовлених психолого-педагогічних умов: стимулювання активності, самостійності, внутрішньої свободи; використання рефлексії в процесі особистісного й

професійного становлення й розвитку; проектування й організації освітнього процесу на основі особистісних і професійних цінностей, визначення гуманістичної і творчої парадигми; широкого використання в освітній практиці креативного підходу; насичення творчістю освітньо-виховного простору особистості педагога.

І.А.Зязюн виокремлює як самостійну умову стимулювання активності, самодіяльності та внутрішньої свободи. Під активністю ним розуміється, виявлена в творчості, вольових актах, спілкуванні, здатність особистості здійснювати перетворення в світі. Важливою характеристикою активності є життєва позиція. Прийнято розрізняти надситуативну й пошукову активність. Розвиток творчого потенціалу педагога потребує стимулювання кожного з цих видів. Надситуативна активність дозволяє висувати нові пріоритети й орієнтири, визначати перспективи, виходити за межі усталеного, звичного.

Цьому сприяє активізація педагогом різних методів описання і представлення подій, що відбуваються (констатація, перенесення в нову реальність, інтерпретація), різноманітні педагогічні цінності, різнопланові знання, уява тощо. Пошукова ж активність допомагає перевести набуте уявлення в площину дії, використовуючи при цьому потенціал творчих здібностей, умінь і навичок. На переконання І.А. Зязюна, В.О. Сластьоніна у творчому потенціалі педагога вже закладені й потенційний, і актуальний образ поведінки [8, с. 500].

Унікальність педагогічної професії, підкреслює І.А.Зязюн, полягає й у тому, що, створюючи умови для стимулювання активності своїх вихованців, продумуючи й аналізуючи комплекс різноманітних творчих завдань, педагог творчо актуалізується, використовуючи власні творчі ресурси. Учений доводить, що одним із ефективних способів стимулювання активності, самостійності, внутрішньої свободи суб'єкта педагогічної дії є широке використання в освітній практиці ідей співробітництва й співтворчості, а також розроблених на їх основі гнучких технологій виховання, навчання і розвитку. До цього можна додати варіативне використання інформаційних технологій, методів розробок і захистів проектів, технології організації педагогічних студій і

педагогічних майстерень, навчальних конкурсів і оглядів, соціальне партнерство, сучасні форми контролю й оцінювання знань. Проектування й організація освітнього процесу на основі особистісних і професійних цінностей, що визначаються гуманістичною і творчою парадигмами, виступають в якості ще однієї умови [8, с. 500-501].

І.А. Зязюн наголошує: гуманістичні і творчі ідеї, покладені в основу освітнього процесу, надають йому особистісної неповторності, роблять його не лише більш цікавим, але й більш продуктивним.

Відтак, цінності самобутньої, творчої особистості, з яскраво вираженою творчою позицією відповідають потребам і вимогам часу. Такі люди можуть бути зразками-орієнтирами багатьох поколінь і певною мірою впливати на формування соціальних пріоритетів. Крім того, осмислювання ціннісної природи творчості виводять людину за межі буденності, відкривають перед нею нові перспективи творення.

Визнання гуманізму і творчості як цінностей є визначальним у виборі педагогом гуманно-творчої моделі не лише освіти вихованців, але й власного творчого розвитку, що передбачає в свою чергу активне становлення творчого потенціалу особистості, передусім його ціннісного компоненту.

Широке використання в освітній практиці креативного підходу, з погляду вченого, передбачає активізацію творчого компоненту в змісті освіти, упровадження в навчально-виховний процес різних творчих педагогічних технологій, індивідуальну та спільну творчу діяльність, навчання творчості й виховання людини-творця.

Вихованню й навчанню творчої особистості значною мірою сприятиме її залучення до індивідуальної й колективної творчої діяльності. Працюючи індивідуально, людина бере на себе відповідальність за все – від замислу до результату, виступаючи тут і як стратег, і як тактик, і як виконавець власних рішень. Така робота вимагає від неї активізації духовно-морального начала, емоційно-духовного піднесення, енергії, шліфовки всіх творчих граней, постійної самовіддачі.

Творчий характер освітнього процесу створюється в процесі виховання й учіння за допомогою реалізованих у ньому цілісних творчих технологій і окремо взятих творчих засобів, форм, методів та прийомів розвитку, виховання й учіння відповідно до потреб сьогодення.

М.П. Лещенко підкреслює, що діяльність наукової школи академіка Івана Зязюна відзначається особливим даром ученого створювати позитивну сприятливу атмосферу наукового пошуку для своїх учнів. Визначальними для засновника наукової школи слід віднести такі якості: здатність співвідносити ідеї, теорії, поняття, отримані в ході наукової діяльності, з індивідуальними системами цінностей аспірантів і докторантів; оцінювати адекватність ближніх і далеких цілей науково-творчому потенціалу учнів; уміння передбачати при розв'язанні конкретної проблеми перспективи вдосконалення і самовдосконалення тощо [16, с. 264].

Саме тому І.А. Зязюн до значущих умов становлення й розвитку творчого потенціалу педагога, відносить насичення творчістю освітньо-виховного простору його особистості. Цей простір може розглядатися в двох взаємодоповнюючих ракурсах загальнолюдському й професійному: в загальнолюдському аспекті – це середовище, яке сприяє гармонійному розвитку; в плані загально-професійному – середовище, що забезпечує осмислений вибір професії; різнопланову спеціалізовану підготовку й подальше постійне вдосконалення й самовдосконалення в обраній сфері діяльності.

Структурно освітньо-виховний простір особистості педагога, зазначає І.А. Зязюн, являє собою складне поєднання декількох самостійних багатовимірних просторів (простір сім'ї, простір освітнього закладу, соціальний простір). Кожен із них інтегрує матеріальну та нематеріальну складові. Самі простори, їхні окремі елементи, особливості взаємодії, напрямок, інтенсивність і рівень впливу один на одного й на людину змінюються впродовж всього її життя.

Особливу роль у професійній підготовці педагога відіграє контекстне учіння. Академік І.А. Зязюн, спираючись на теорію знаково-контекстного учіння А.О. Вербицького,

зазначає, що вона слугує прикладом реалізації діяльнісного підходу в професійній освіті.

Контекстним називається таке учіння, в якому з допомогою усієї системи дидактичних форм, методів і засобів моделюється предметний і професійний зміст майбутньої професійної діяльності спеціаліста, а засвоєння ним абстрактних знань, як знакових систем, накладається на канву цієї діяльності. Таке учіння надає цілісності, системної організованості й особистісного смислу знанням, що опановуються.

І.А. Зязюн зазначає, що перехід студента від учіння до професійної праці потребує створення в процесі учіння відповідних педагогічних умов. У контекстному учінні виокремлюються три базові та множина проміжних, перехідних форм діяльності. До базових належать такі види діяльності: академічного типу, класичним зразком якої є інформаційна лекція; квазіпрофесійного – імітаційні й ділові ігри; навчально-професійного – виконання реальних дослідницьких чи практичних функцій, наприклад, на педагогічній практиці.

З погляду І.А.Зязюна, у контекстному учінні моделюються цілісний предметний і соціальний зміст професійної діяльності, при цьому використовується весь особистісний потенціал студента – від індивідуального сприйняття до соціальне значущої активності.

Засвоєння теоретичних знань і набуття досвіду здійснюється успішніше в ході вирішення змодельованих ситуацій, що забезпечують умови формування пізнавальних і професійних мотивів студента. Створюються умови для розвитку особистості в напрямку, що відповідає його внутрішнім устремлінням до самоактуалізації та самореалізації.

Концептуальні ідеї академіка І.А.Зязюна широко впроваджуються у діяльність вищих навчальних закладів та науково-педагогічних шкіл України.

Зокрема, у 80-роки ХХ ст. під керівництвом тоді ще ректора Полтавського державного інституту І.А.Зязюна активно розроблялася перша науково-дослідна програма "Учитель". Кафедра педагогіки Житомирського державного педагогічного інституту була залучена до розробки цієї

стратегічної програми. Викладачі кафедри брали активну участь у семінарах та конференціях з проблем вчителя та підготовки майбутніх учителів, які проводилися І.А. Зязюном.

Ця робота, слушні поради та новаторські ідеї академіка дали поштовх до активізації дослідницької роботи на кафедрі педагогіки ЖДПІ у 80-ті роки ХХ ст. Саме у цей період на кафедрі педагогіки створився творчий науковий осередок молодих науковців, які почали досліджувати різні аспекти професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів відповідно до розробленої програми "Учитель" у рамках якої вирішувалися проблема підготовки вчителя у теоретичному та практичному аспектах: здійснювалося проектування цілісного навчального процесу, а саме вивчалися особливості діяльності вчителя як вихователя; розроблялися технології формування у майбутніх педагогів проєктувальних, конструктивних, гностичних, організаторських, комунікативних умінь; досліджувався процес формування у студентів базових знань з педагогіки; підготовки їх до індивідуальної роботи та самоосвітньої діяльності. Результати було представлено у колективній монографії "Формування виховних умінь майбутнього педагога" (Житомир, 1996 р.).

Водночас у рамках програми "Учитель" у ЖДПІ розгорталася профорієнтаційна робота, зокрема на початку 80-років минулого століття викладачі кафедри педагогіки досліджували проблему "Професійно-педагогічна орієнтація старшокласників загальноосвітньої школи", проводилася експериментальна робота у ряді сільських шкіл Житомирщини, зокрема у Сінгурівській загальноосвітній школі. Для старшокласників був організований факультатив "Психолого-педагогічні основи діяльності вчителя", на якому учні знайомилися з педагогічною спадщиною видатних педагогів, вивчали передовий педагогічний досвід. Загальні результати було відображено у методичних рекомендаціях, республіканських науково-педагогічних часописах.

Але найважливішим результатом проведеної роботи стало те, що значна частина старшокласників, які були включені в експериментальну роботу, пов'язали свої життєві плани з педагогічною професією, вступивши до вищих педагогічних закладів. Крім того у цей період в інституті працював "Факультет майбутнього вчителя", який готував

старшокласників до вступу у педагогічний заклад. У процесі профорієнтаційної роботи широко використовувався досвід викладачів Полтавського педінституту у цьому напрямі.

Новаторські підходи до наукової діяльності, започатковані академіком І.А. Зязюном сприяли тому, що на кафедрі педагогіки ЖДПІ була створена наукова школа "Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів", яка діє з 1988 року.

Крім того відповідно до етапів програми "Учитель" у програми педагогічних інститутів було введено нову педагогічну дисципліну "Основи педагогічної майстерності", для якої у Полтавському державному педагогічному інституті розроблено навчальну програму, створено спеціально обладнаний кабінет, навчально-методичне забезпечення. У ЖДПІ цей курс читався у 80-х роках у повному обсязі (108 годин) і пізніше на основі досліджень полтавських учених було розроблено методичні рекомендації для цього спецкурсу. У подальшому у ЖДУ імені Івана Франка створюється кафедра педагогічної майстерності і соціальної педагогіки, нині кафедра соціальних технологій.

Слід зазначити, що основні ідеї академіка І.А. Зязюна були спрямовані на реформування системи педагогічної освіти, а саме: підвищення соціального статусу вчителя; дослідження історії становлення та розвитку професійно-педагогічної освіти в Україні та за кордоном; розробку філософії та виховання майбутніх педагогів; удосконалення змісту, методів, технологій професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів; модернізацію навчально-педагогічного забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів відповідно до сучасних вимог; становлення особистості вчителя-професіонала в системі безперервної освіти; розробку системи професійного відбору педагогічно обдарованої молоді тощо.

Академік постійно спілкувався з учителями, науковцями України. Зокрема, він неодноразово виступав у Житомирському державному університеті з лекціями, доповідями на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях з проблем підготовки вчителя, зокрема таких: "Формування професійної майстерності вчителя в умовах ступеневої освіти" (Житомир, ЖДУ ім. І.

Франка, 30-31 жовтня 2003 р.) – тема доповіді академіка І.А. Зязюна "Естетичні детермінанти педагогічної майстерності вчителя"; "Формування професійної компетентності вчителя в умовах європейської інтеграції" (Житомир, ЖДУ ім. І. Франка, 28-29 листопада 2005 р.) – тема доповіді академіка І.А. Зязюна "Філософія педагогічної якості в системі неперервної європейської освіти"; "Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії" (Житомир, ЖДУ ім. І. Франка, 20-21 травня 2011 р.) – тема доповіді академіка І.А. Зязюна «Педагогічна майстерність – технологія педагогічної дії», «Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи» (Житомир, ЖДУ ім. І. Франка, 17-21 жовтня 2012 р.) – тема доповіді академіка І.А. Зязюна «Самовизначення вчителя як фактор регуляції педагогічної дії» та ін. Його виступи завжди відзначали високим рівнем науковості, змістовністю, високою емоційністю, художньою образністю, прекрасною українською мовою. Викладачі, вчителі та студенти з інтересом сприймали новаторські ідеї академіка І.А. Зязюна.

Кафедра педагогіки ЖДУ має постійні зв'язки з різними відділами та лабораторіями Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України. Ці контакти здійснюються у процесі спільних наукових досліджень, шляхом проведення міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій; видання спільних наукових праць тощо.

Важливе й те, що житомирські науковці постійно залучаються до міжнародної співпраці, яку організує ІПООД АПН України. Плідною була участь житомирських науковців у міжнародному польсько-українському форумі у Польщі (10-12 жовтня 2005 року), який був проведений під патронатом Комітету педагогічних наук Польської академії наук, Підляською Академією, Інститутом педагогіки і психології професійної освіти АПН України на тему «Розвиток підготовки вчителя у контексті освітніх змін» у межах року України у Польщі. На цьому форумі виступив з доповіддю академік І.А. Зязюн на тему "Нові технології підготовки вчителя в Україні". На форумі відбулася презентація його книги "Педагогічна майстерність" польською мовою. І доповідь і презентація були прийняті досить схвально і високо оцінено польською науковою та педагогічною спільнотою.

Міжнародна співпраця українських і польських учених дає вагомі результати, сприяє спільному подальшому науковому пошуку викладачів. Крім того І.А. Зязюн підтримував становлення і розвиток Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки Полісся.

Отже, ідеї академіка І.А.Зязюна продовжують розвиватися у діяльності Житомирської наукової школи "Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів". За цей період науковцями школи захищено 10 докторських та 70 кандидатських дисертацій, опубліковано понад 2000 наукових праць. Педагогічна складова домінує у класичному Житомирському державному університеті, де створено і розвиваються Інститут педагогіки, три педагогічні кафедри, науково-дослідний центр роботи з обдарованою студентською молоддю, науково-методичні педагогічні лабораторії, навчально-науково-виробничий комплекс "Полісся", а з 2004 року діє спеціалізована вчена рада з педагогіки.

Виділимо основні сучасні напрями вирішення поставлених проблем у межах Житомирської науково-педагогічної школи [14, с. 114-148], у діяльності якої реалізовано методологічний, теоретичний, ціннісно-світоглядний та технологічний концепти, розроблено концептуальні засади професійної підготовки вчителя. До пріоритетних напрямів діяльності наукової школи віднесено:

1. Удосконалення теоретико-методологічних засад педагогізації професійної освіти.
2. Обґрунтування методологічних підходів до професійно-педагогічної освіти.
3. Створення концептуальної моделі та ефективної дидактичної системи на основі побудови ієрархії цілей.
4. Визначення умов педагогізації професійної освіти.
5. Розробка практичних засад педагогізації професійної освіти [4]. Проаналізуємо окреслені напрями.

У процесі дослідження науковцями обґрунтовано теоретико-методологічні засади педагогізації професійної освіти, які спираються на концепцію неперервної ступеневої освіти; поліпарадигмальну концепцію педагогізації професійної освіти, зокрема культурно-ціннісну парадигму; уточнено категоріально-поняттєвий апарат, Розроблено прогностичну концепцію університету «Освіта впродовж життя» та багаторівневі системи та моделі ціложиттєвого

навчання суб'єктів освіти відповідно до викликів сучасного суспільства знань.

Проаналізовано методологічні підходи, які відображають діалектику загального, особливого й одиничного та логіку професійної освіти. У процесі дослідження розроблено відповідні комплекси наукових підходів: загальнометодологічні, професійно орієнтовані, ціннісно-сміслові та інноваційні, розкрита їх сутність. Дослідницькі центри і лабораторії науково-педагогічної школи реалізують основні наукові підходи: системний, особистісно орієнтований, діяльнісний, гуманістичний, професіографічний, компетентнісний, акмеологічний, креативний, андрагогічний, регіональний та ін. [3].

Уточнено терміносистему досліджуваного професійного простору: "професійна педагогічна діяльність", "професійна педагогічна освіта", "неперервна професійна освіта", "професіоналізм особистості", "професіоналізм діяльності", "професійна майстерність", "педагогічна майстерність", "компетентність", "професійна компетентність" та ін.

У процесі дослідження розроблено концептуальну модель професійної підготовки вчителя, що дало можливість виявити моделі вищих рівнів – певні еталони, акме-вершини, до яких мають прагнути майбутні фахівці. Під час тривалої експериментальної роботи, яка здійснювалася в різних регіонах України створено дидактичну систему, в її основі побудована ієрархія цілей, яка реалізується: на стратегічному рівні – педагогічна інтерпретація суспільно-державного замовлення, глобалізаційних викликів, розробка моделі підготовки педагога; на рівні поетапного цілеутворення – представлена система диференціюється за етапами підготовки (початкова, основна, завершувальна); на рівні оперативного цілеутворення – побудова цілей навчальних предметів та змісту педагогічної підготовки.

Визначено умови педагогізації професійної освіти: підвищення соціального статусу педагога в процесі ціложиттєвого навчання; опора на сучасні наукові підходи, розвиток мотивації суб'єктів освіти до інноваційної професійної діяльності; створення інформаційно-розвивального середовища; удосконалення професійних компетентностей педагога, використання інтерактивних

форм, методів у процесі педагогізації змісту багаторівневої професійної підготовки, організація творчої взаємодії суб'єктів професійної освіти, урахування спеціалізації студентів вишів та освітньо кваліфікаційного рівня їх підготовки, розробка технології формування багаторівневих освітніх траєкторій майбутніх фахівців, використання в процесі навчання типових і нестандартних професійно орієнтованих задач.

Практичні засади педагогізації професійної освіти передбачали поетапну реалізацію ідеї неперервної освіти. Вибудовуються траєкторії рівневої професійної освіти: ЗОШ (професійна орієнтація), ПТО, ВНЗ (бакалаврат, магістратура), система післядипломної освіти, аспірантура, докторантура, саморозвиток, самоосвіта, самовдосконалення суб'єктів освіти.

Навчально-науково-виробничий комплекс «Полісся» ЖДУ імені Івана Франка реалізує концепцію ціложиттєвої освіти, Він об'єднав 23 навчальні заклади області різних рівнів акредитації – від дитячого садка (який працює за системою вальдорфської педагогіки) до Інституту післядипломної педагогічної освіти. ННБК «Полісся» забезпечує координацію діяльності навчальних закладів, спільне проведення НДР, розробку навчально-методичного забезпечення, сприяє впровадженню неперервної ступеневої підготовки майбутніх фахівців за наскрізними навчальними планами і програмами та ефективному використанню науково-педагогічних кадрів, навчально-лабораторної та виробничої бази, соціальної інфраструктури, підвищенню кваліфікації викладачів навчальних закладів, апробації та використанню результатів наукових досліджень [3]

Розвивається науковий проект «Наука – практиці», у межах якого проведено інтерактивні семінари і тренінги у закладах м. Житомира та Житомирського регіону: міський ліцей при ЖДТУ, Малинська гімназія, Радомишльська гімназія, Новоград-Волинський колегіум, виступи перед освітянською спільнотою у м. Коростень та ін. Постійно здійснюється консультативна підтримка ННБК «Полісся», районних управлінь освіти, ЗОЗ та ВНЗ I-II рівня акредитації Житомирщини.

Спільно з громадською організацією «Академією Міжнародного співробітництва з креативної педагогіки Полісся» розроблено креативно-педагогічний комплекс, у межах якого функціонують науково-методичні центри по роботі з обдарованої студентської молоді, Поліський інноваційний центр освіти та розвитку та науково-методичні лабораторії («Педагогічна підготовка студентів магістратури», «Освітньо-виховна система Полісся»). Ведеться робота по створенню креативного середовища та креативних технологій. Щорічно проводяться міжнародні науково-практичних конференцій, здійснюється науково-методична співпраця, розроблено навчально-методичне забезпечення для підготовки креативного вчителя.

Наукова школа також тривалий час співпрацює з громадською організацією «Українська академія акмеології», що дало змогу створити акметехнологічний комплекс, який включає університетську науково-дослідну лабораторію «Акмеологія освіти», міжвідомчі лабораторії організовані спільно з ІПОД НАПН України. Розробляються акметехнології особистісного та професійного зростання (акметехнології успішного навчання в ЗОЗ та ВНЗ, індивідуальні освітні траєкторії, акмепроєктування, етноакметехнології). Результати багаторічної діяльності представлено в колективній монографії «Акмедосягнення науковців Житомирської науково-педагогічної школи» (Житомир, 2016).

В Україні в останні роки на магістерському рівні введено магістратуру «Науки про освіту (Педагогіка вищої школи)», що передбачає підготовку викладача ВНЗ на базі підготовки фахівця з непедагогічною освітою (фахівці фармацевтичного, медсестринського спрямування тощо). У зв'язку з цим розширено зміст підготовки магістрантів цієї спеціальності за рахунок предметів загальнопедагогічного та професійно-педагогічного спрямування; Розроблено наукові засади змісту професійної педагогічної освіти: нові програми, педагогічні дисципліни, навчальне забезпечення, які враховують спеціалізацію фахівців, майбутніх магістрів професійної сфери. Відбувається перехід підготовки вчителя старшої школи на рівень магістра. Здійснюються дослідження професійно-педагогічної компетентності фахівців різного профілю (наприклад, військовий інститут ім. С. Корольова,

КВНЗ “Житомирський інститут медсестринства”, базовий фармацевтичний коледж та ін.) .

Поєднання теоретичних і практичних засад реалізується при виконанні наукових держбюджетних та комплексних тем, основні з них:

- 1992-1994 рр.: держбюджетна тема, що фінансувалася Міністерством освіти України – "Технологія навчання у педагогічному вузі (побудова навчального процесу при викладанні педагогічних дисциплін)" з пріоритетного наукового напрямку: проблеми нового змісту освіти та методики навчання і виховання.

- 1996-2001 рр.: комплексна тема "Соціально-педагогічні чинники професійного становлення вчителя»

- 1997-1998 рр.: міжнародний проект Tacis „Соціальний захист в Україні” р.р.), який здійснювався у Швеції, в Остершунському університеті, де отримано міжнародний сертифікат викладача соціальної роботи. У межах проекту розроблено „Навчальний план перепідготовки соціальних працівників базового рівня” на модульній основі за сприянням Міністерства праці та соціальної політики України, який реалізовано у Житомирській області.

- 1998-1999 рр.: практична діяльність у роботі Національного центру розвитку навчання соціальній роботі в Україні, у м. Києві з відповідальними державними працівниками та викладачами ВНЗ. Це дало можливість започаткувати і розвинути в університеті соціально-педагогічний напрям зі створенням відповідних кафедр.

- 2010-2020 рр. – комплексна тема “Формування професійної компетентності майбутніх учителів в умовах Європейської інтеграції” (РК 0110U002110).

- З 2016 р. – консультативний супровід дослідно-експериментальної роботи з проблеми: «Реалізація розвитку інноваційного потенціалу вчителів у загальноосвітньому навчальному закладі» на базі Новоград-Волинського колегіуму Житомирської області (члена ННВК «Полісся»), яка затверджена наказом МОН України.

Відповідно до концепції неперервної освіти на кафедрі педагогіки університету продовжує розвиватися аспірантура і докторантура, проліцензовано нові галузі знань: 011 – Науки про освіту, 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями). Так,

у 2016/2017 навчальному році в аспірантурі навчається 38 аспірантів та 9 здобувачів наукових ступенів. За останні п'ять років (2010-2015 рр.) навчання в аспірантурі завершили 82 аспіранти та 11 здобувачів. З них 55 успішно захистили кандидатські дисертації. Ефективність діяльності аспірантури за звітний період становить 67,2 % (за фактом захисту).

Результати дослідження апробовано на багатьох Міжнародних науково-практичних конференцій, зокрема таких як-от: XIII міжнародний "Тиждень освіти дорослих" в Україні: "Освіта дорослих єднає усі покоління" – (11-17 вересня 2012 р.), "Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи", (17-21 жовтня 2012 р., м. Житомир), «Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном» (18-19 квітня 2014 р., м. Житомир); «Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах» (22-23 травня 2014 р., м. Житомир); «Становлення та розвиток акмеології: теоретичні і прикладні аспекти» (29 травня 2015 р., м. Житомир) спільно з Українською академією акмеології.

Висновки. Із значної кількості проблем, що постали перед педагогічною наукою в зв'язку з педагогізацією професійної освіти в умовах ціложиттєвого навчання, виділимо ті, що найбільшою мірою визначають ефективність неперервної освіти:

- розвиток сучасного педагогічного знання, що потребує збагачення потенціалу педагогічних дисциплін, їх засобів і ресурсів, створення системи ціложиттєвого навчання регіону на основі педагогізації професійної освіти;

- інтеграція науково-педагогічних досліджень, ураховуючи універсальний, культурологічний, ціннісноорієнтований характер педагогічних знань та вмінь відповідно до сучасних викликів;

- упровадження сучасних технологій, форм і методів у навчання та у наукові дослідження, зокрема інноваційних педагогічних технологій, що мають міждисциплінарний та міжгалузевий характер, сприяють розвитку перспективних напрямів досліджень і розробок сфери неперервної освіти;

- розробка та впровадження сучасних інтерактивних засобів для проектування інноваційних програм навчального

призначення, а також таких, що синтезують різноманітні інформаційні засоби;

- створення кафедр педагогіки, психології, андрагогіки у профільних ВНЗ, науково-дослідних центрів неперервної освіти для координації наукових досліджень у сфері ціложиттєвого навчання; використання культурознавчого потенціалу педагогічних дисциплін.

- організація доступу до інформаційних ресурсів на основі використання регіональних, державних і світових мереж, зокрема INTERNET; здійснення науково-методичних досліджень щодо застосування комп'ютерних комунікацій у навчанні та наукових дослідженнях.

Таким чином, проблеми педагогізації професійної освіти в умовах ціложиттєвого навчання особистості – нагальна потреба часу, що має перспективний і стратегічний характер.

Література

1. Антонова О. Є. Теоретичні та методичні засади навчання педагогічно обдарованих студентів : [монографія] / О. Є. Антонова. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – 472 с.

2. Гинецинский В.И. Основы теоретической педагогики : [монографія] / В.И Гинецинский. Спб.: Университет, 1992. – 115 с.

3. Дубасенюк О.А. Професійна педагогічна освіта: методологія. теорія, практика : монографія / О.А. Дубасенюк. Т. 1. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 404 с.

4. Дубасенюк О.А. Професійна педагогічна освіта: методологія. теорія, практика : монографія / О.А. Дубасенюк. Т. 2. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 376 с.

5. Жук О. Л. О роли педагогики в личностно-профессиональном развитии будущих специалистов <http://www.bsu.by/main.aspx?guid=276693>).

6. Змеёв С.И. Технология обучения взрослых // Педагогика. 1998. – № 7. – С. 42 - 45.

7. Зязюн І.А. Краса педагогічної дії: навч. посібник / І.А. Зязюн, Г.М. Сагач. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.

8. Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії: монографія / І.А. Зязюн. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.

9. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : науково-метод. посібник / І. А. Зязюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с

10. Качалов В.Д. Формування цілостного педагогического знання у майбутніх учителів. – Автореферат ...докт. дисс, Магнітогорськ, 2010. – 40 с.

11. Климов Е.А. Введение в психологию труда. Учеб. для студентов вузов. М.: Культура и спорт ЮНИТИ, 1998. – 349 с.

12. Концептуальні підходи до розвитку багаторівневої педагогічної освіти в Україні : Проект Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Асоціації ректорів педагогічних університетів України. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – С. 4.

13. Коротяев Б.И. Педагогика как совокупность педагогических теорий: учеб. пособие для слушателей фак. по подготовке и повышению квалификации организаторов нар. образования / Б.И. Коротяев. М.: Просвещение, 1986. – 208 с.

14. Краевский В.В. Методология педагогического исследования: пособие для педагога-исследователя. Самара: Издательство СамГПИ, 1994. – 165 с.

15. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. – М.: Высш. шк., 1990. – 119 с.

16. Лещенко М. Ідеали педагогіки добра в життєвих реаліях Івана Зязюна / М.П. Лещенко // Рідна школа. – 2001. – № 8. – Ч. 49-51.

17. Моделирование педагогических ситуаций. Проблемы повышения качества и эффективности общепедагогической подготовки учителя /под ред. Ю.Н. Кулюткина и Г.С.Сухобской. М., 1981. – 120 с.

18. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія] /авт. кол. Л.Б. Лукьянова, Л.Є.Сігасва, О.В.Аніщенко та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 272 с.

19. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2012. – 692 с.

20. Шадриков В.Д. Проблема системогенеза профессиональной деятельности: [монографія] / за ред. В.Д.Шадрикова. М.: Наука, 1982. – 185 с.

21. Філософія педагогічної майстерності: зб. наук. праць / Редкол.: Н.Г.Ничкало (голова) та ін. – Київ- Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. – 380 с.